

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr H. Bergema, Karoeni; Dr F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr A. Bouman, Rotterdam; Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. van Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herken, Ermelo; Dr B. Holwerda, Amersfoort; A. Janse, Biggelerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr J. Kapteyn, IJmuiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. L. Koole, Naaldwijk; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr J. v. d. Linden, Poerworedjo; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Luijcknaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meina, Groningen; Dr H. Mulder, Deventer; Dr S. J. Popma, Amersfoort; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Rotterdam; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Dr H. Smilde, Groningen; Dr H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk, Wollega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia Pa.; Dr C. Veenhof, Haarlem; Drs M. B. v. 't Veer, Groningen; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr H. J. Westerink, Leiden; Dr D. K. Wielenga, Capelle a. d. IJssel; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., Goes.
Telefoon No. 2424 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Geloof en openbaring, VI. — Uit de Schrift: Nieuwe garantie, Joh. 21:12b. — Kerkelijk leven: Indrukken van de generale synode. Misverstand. — De gezinnen van onze gemobiliseerden. — Even parkeren: Een regen voor de achterste bank! — Geestelijke adviezen: Zóó komt het. — Het boek van de week: Geschiedenis der Godsopenbaring, II: Het Oude Testament. — Uit de historie: Dr A. Kuiper over de Betijden, V. Guido de Brès en de bisschop van Atrrecht, III. — Perschoouw. — Kerknieuws. — Bijlage: Heidelb. Catechismus II, blz. 145—152.

HOOFDARTIKEL

Geloof en openbaring.

VI.

We zouden nog handelen over de Gereformeerde opvatting van geloof en openbaring, en de verhouding tusschen die beiden. We mogen dat wel doen aan de hand van 17 opmerkingen.

1. We moeten sterk vasthouden aan een woord van Prof. Bavinck in zijn Dogmatiek: „Deze methode, die van het geloof uitgaat en feitelijk door ieder toegepast wordt, verschaft aan hem, die op den bodem der Christelijke belijdenis staat, aanstonds dit groote voordeel, dat hij niet apriori door zijn denken vaststelt wat openbaring is, maar het antwoord op die vragen zoekt bij de woorden en feiten, welke in het Christendom als bestanddeelen der openbaring zich aanbieden en in de Heilige Schrift vermeld worden. Niet speculatief, maar positief gaat hij te werk: hij schrijft aan God niet voor, of Hij en hoe Hij zich mag openbaren, maar hij luistert naar hetgeen God hem dienaangaande zelf te zeggen heeft.”¹²¹ En dit geldt natuurlijk ook van onze opvatting van geloof: de Schrift en de Schrift alleen mag ons zeggen, wat geloof is. En dat geldt natuurlijk ook van hun beider verhouding. Zelfs in dier voege, dat we niet mogen zeggen: zie, dat is nu naar mijn opvatting de goede beschouwing over openbaring. Dan moet mijn beschouwing over geloof daarmee kloppen en kan ik die opstellen naar analogie van mijn opvatting over de openbaring. Vanzelfsprekend, waar de Schrift een eenheid is, zal de Schriftuurlijke opvatting van geloof en openbaring met elkaar corresponderen. Dat is volkomen in acht te nemen, maar we moeten beginnen eerbiedig te luisteren naar de mededeelingen der Schrift over openbaring en geloof en niet direct die correspondentie aan te wenden tot vaststelling, wat geloof is, als we bij openbaring begonnen zijn en bij openbaring, als we met het geloof begonnen zijn. „Ieder geloofsartikel is principe van zichzelf en behoeft niet door een ander bewezen te worden.” (Luther)¹²²

2. Als wij van God iets zullen weten, dan moet Hij uit Zijn verborgenheid te voorschijn treden, zich op de één of andere wijze waarneembaar maken en dus Zich openbaren.¹²³ Gode zij dank, Hij heeft dit gedaan. „We mogen vaststellen, dat God Zich heeft geopenbaard. Dit feit op zichzelf, dus de openbaring in formelen zin genomen, is reeds een groot wonder. 't Zij God het doet vóór of na den val; of Hij Zich daarbij bedient van het woord of van de daad of van andere middelen — het maakt geen onderscheid. Het feit op zichzelf, dat God uit Zichzelf uittreedt, dat de Eeuwige het kind van den tijd tegemoet komt, dat de Onbevindelijke mededeelingen doet aan het eindige, dat de Schepper Zich in relatie stelt met het schepsel — gaat ons begrip en verstand ver te boven. Indien

— bij wijze van spreken — God niet meer geopenbaard had, dan dat tweemaal twee vier is, dan was dit nog een groot wonder, dat nooit volledig kan worden verklaard. De aanraking tusschen God en mensch, Schepper en schepsel, zal het grondmysterie onzer religie blijven.”¹²⁴ Maar, hoe wonderlijk het ook zijn mag, de aanraking is er, God heeft Zich geopenbaard. Hij heeft te kennen gegeven, wie Hij is: Hem zij ook daarom alle lof.

3. Die openbaring kunnen we onderscheiden in tweeërlei openbaring, die gewoonlijk aangeduid wordt met algemeene en bijzondere openbaring. Vroeger sprak men van natuurlijke en bovennatuurlijke openbaring, maar deze benamingen kunnen ons op een dwaalspoor brengen, en daarom kiezen vele Gereformeerde theologen voor de onderscheiding: algemeen en bijzonder.¹²⁵ We mogen op grond der Schrift een dergelijke onderscheiding maken. We herinneren hier den lezers gemakshalve slechts aan de artikelen van Prof. Greijdanus, die kort geleden in ons blad verschenen zijn. „Hetgeen van God gekend kan worden, is aan Zijn schepselen openbaar, want God heeft het hun geopenbaard. Want Zijn onzienlijke dingen worden van de schepping der wereld aan uit de schepselen verstaan en doorzien, beide Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid, Rom. 1:19 en 20.

Hij roept op, om naar de hemelen te zien en Zijn grootheid te aanschouwen in de werken Zijner handen. Heft uwe oogen op omhoog, en ziet, Wie deze dingen geschapen heeft, Die in getal hun heir voortbrengt. Die hen allen bij name roept, Jes. 40:26, Ps. 19:2. Hij leidt de geschiedenis. De Heere vernietigt den raad der heidenen, Hij breekt de gedachten der volkeren. Maar de raad des Heeren bestaat in eeuwigheid, de gedachten Zijns harten van geslacht tot geslacht. Zijn oog is over degenen, die Hem vreezen, Ps. 33:7, 10—11, 18. Hij laat Zich niet onbetuigd, goed doende van den hemel, regen en vruchtbare tijden gevende, en onze harten vervullende met spijs en vrolijkheid, Hand. 14:17.¹²⁶ Maar ten volle openbaart Hij Zich in Zijn Zoon, onzen Heere Jezus Christus. Die zeggen kan: „die Mij gezien heeft, die heeft den Vader gezien, Joh. 14:9, 1:18, Matth. 11:27.”

We moeten echter niet meenen, dat, zooals Heering¹²⁷ in navolging van vele anderen, zegt, de woorden, die de Schrift meestal voor openbaring gebruikt, apokalupsis en phaneroosis, met deze onderscheiding parallel loopen. Apokalupsis is niet het woord voor bijzondere openbaring, maar ziet op het wegnemen van de oorzaak, waardoor iets verborgen was, en phaneroosis maakt de zaak zelf openbaar, en is niet aanduiding van de algemeene openbaring.¹²⁸

Ook kunnen we dienaangaande nog opmerken, dat terecht bezwaar gemaakt kan worden tegen de woorden: algemeen en bijzonder. We kunnen bijv. bij algemeen denken, dat die openbaring in onderscheiding van de bijzondere aan alle menschen ten deel valt, maar de bijzondere openbaring richtte zich ook aanvankelijk tot alle menschen voor den zondeval en na den zondeval bleef dat zoo tot aan de dagen van Noach. Misschien kunnen we beter spreken van openbaring door de werken van Gods handen en openbaring in den Logos, openbaring door het spreken van het Woord, dat zijn neerslag vindt in het woord Gods, de Heilige Schrift.

4. De algemeene openbaring Gods vinden we dus in de natuur, in de werken van Gods handen. Zij behoefde zelfs voor den zondeval aanvulling door het spreken Gods in den Logos, Gen. 1:28v, 2:16 en 17, de Vaderlijke verklaring, die God, staande in de verbondsrelatie, geeft aan Zijn kinderen omtrent Zijn werken.

Na den zondeval is deze openbaring volstrekt ongenoegzaam. Wel blijft God Zich openbaren door de werken Zijner handen, en leidt Hij ook verder nog de geschiedenis, en wel zijn eenige resten van het beeld Gods in den mensch overgebleven, en heeft hij door „het licht der natuur” (Dordtsche Leerregels, III en IV, verwerping der dwalingen 5) het vermogen behouden, de werken Gods te verstaan en te doorzien, maar zijn verstand is verduisterd, Ef. 4:18, en vijand Gods geworden, wil hij niet anders dan hetgeen hem nog kennelijk is door Gods algemeene openbaring en hetgeen hij — door traditie bijvoorbeeld — weet van de woordopenbaring, ten onder houden. (Rom. 1:18).

Zij, die echter het woord Gods aannemen en de mededeelingen der Schrift met het oog des geloofs opvangen, kennen God in de werken Zijner handen, kennen Hem immers ten eerste, door de schepping, onderhouding, en regeering der geheele wereld; overmits deze voor onze oogen is als een schoon boek, in hetwelk alle schepselen, groote en kleine, gelijk als letteren zijn, die ons de onzienlijke dingen Gods geven te aanschouwen, namelijk Zijne eeuwige kracht en Goddelijkheid als de apostel Paulus zegt, Rom. 1:20 (Art. 2 N. G. B.).

Heeft dan deze algemeene openbaring door de eigen schuld des menschen weinig waarde voor het kennen Gods, niettemin is de mensch niet te verontschuldigen, waar hij de middelen, die God geeft om Hem te kennen, verwerpt en misbruikt.

We worden hier in aanraking gebracht met vele vraagstukken van den modernen tijd. Ik noem maar enkele, als: in hoeverre wij mogen spreken van zuivere kennis in heidensche wijsbegeerte bijv., een vraag, die we wel moeten beantwoorden door te zeggen, dat er hoogstens waarheidsfragmenten bij haar te vinden zijn, waar toch alle waarheidselementen in het afvallig denken dienstbaar gemaakt worden aan het geheel, en ik noem de vraag, in hoeverre wij mogen spreken van natuurlijke theologie, voor de beantwoording daarvan kunnen we verwijzen naar de verklaring van den Catechismus door Prof. Schilder¹²⁹, en ik noem de vraag naar het aanknooppingspunt, waarover in den laatsten tijd zoo heel veel te doen is, en die ons voor groote problemen stelt. Ik mag verder wel verwijzen naar een opmerking in ons blad van Prof. Schilder over deze kwestie in de Perschoouw van ons blad, 19e jrg, nr 45, pg. 359.¹³⁰

5. De Vaderlijke verklaringen, die God, staande in de verbondsrelatie, ons geven wil, zet Hij in

129) Schilder in de verklaring van den Cat.: Wij gelooven niet meer aan een natuurlijke theologie, pg. 9; Hun discipelen (van den Heidelberg), groot gebracht bij hun christelijke leerboek, hebben, langzaam maar zeker, de „natuurlijke theologie” en het natuurlijk redelijk, het vertrouwen opgezegd, pg. 11; alle lofzegging op de „natuurlijke theologie” strandt op dit woord (het woord van de Dordtsche Leerregels, dat de mensch het eenig licht der natuur bezoeft en in ongerechtigheid ten onder houdt, en pas-sim. De kwestie der natuurlijke theologie is wel zeer brandend geworden, toen in Duitschland de „Duitsche Christenen” er toe kwamen, uit het gebeurde op politiek gebied — de leiding aan Hitler — conclusies te trekken als zou God daardoor geopenbaard hebben, dat in de kerk iets dergelijks geschieden moest en die ook verder in bloed, ras en loedem openbaringen Gods vinden.

Ook in ons land houdt men zich veel bezig met de natuurlijke theologie, denk maar aan de aflevering van „Onder Eigen Vaandel”, Juli 1938, met artikelen van Dr A. A. van Ruler en Prof. Hattjema.

130) Prof. Schilder spreekt over een vraag van Dr Plomp: „Waar ligt het aanknooppingspunt?” In het algemeen zou ik willen antwoorden: geef dat heele „aanknooppingspunt” (dat van der Lecuw — zelfs hij — terecht een afschuwelijk woord noemt) maar cadeau aan Barthianen etc. Ik geloof er niets van. Een „punt” bestaat trouwens niet; en „aanknoopen” doet men slechts, als er, o neen, geen vlakken (want die bestaan ook niet) maar concrete werkelijkheden zijn; en die moeten beide historisch-konkreet zijn: anders valt er niets aan te knopen.

Schilder gaat dan voort en betoogt, dat het zwaartepunt ligt in de openbaring, die immers doorzichtig is, ook voor wie weigert. En voorts: God maakt de dooden levend. „Geen aanknooppingspunt, maar de visie der Dordtsche Leerregels”.

121) Bavinck, Geref. Dogmatiek, I, 310.

122) Aangehaald bij Gollwitzer, art. in Abendmahls-gemeinschaft, 104.

123) Bavinck, a.w. 293, 295.

124) Dr E. D. Kraan, Openbaring en Mysterie, pg. 26.

125) Bavinck, a.w. pg. 322; Honig, Handboek, 70.

126) Reformatie, 20e jaargang, nr. 22, pg. 173.

127) Heering, Geloof en Openbaring, 82, 83.

128) Bavinck, a.w. 337; Honig, a.w. 79.